

АЗ, СТАТИСТИКЪТ

„И туй сега на мен какво ще ми помогне?“ Усмихнах се, с онзи приятен унес, който ме обхваща всеки път, когато съм приключила анкетирането. Няма я треската от преди всяка анкета, как и дали ще те приемат и дали ще ги намериш. Издайната пеперуда в стомаха ми вече спи. Сега започва колегата, в неговото село, неговото гнездо, неговите хора.

„И туй сега какво ще ми помогне?“ - повтори възрастна циганка, седнала на една пейка и събула галошите си, за да покаже на съседката болните си крака. Типичното начало за анкета по селата. Обикновено хората казват: „Добре дошли!“, „Не ме занимавайте с глупости!“ или „Вие от социалното ли сте?“. В очакване колегата да приключи с анкетата, отворих вратата на служебния автомобил – исках да чуя как той, ще се опита да я накара да се чувства значима, да спечели доверието ѝ, да я убеди, че е случайно избрана, но важна за нас.

- *Дата на раждане?*

Не чувам отговорите, изглежда възрастна, хората по селата изглеждат по-възрастни и по-спокойни, сякаш тук времето тече бавно. Няма го стресът на града, няма смартове, компютри, постоянно звънящи телефони, забързани коли и таксита, препускащи напред-назад хора.

- *Образование?*

Какво ли е да си необразован? Сигурно се живее по-лесно. Не се замисляш, няма екзистенциални въпроси, съмнения, сравнения, съжаления, сътресения. Дали ги боли глава? А мен ме боли, включително и сега. Вече свиквам с болката и не ѝ се подчинявам, просто съжителствам с нея. „Празна глава не боли“, казваше баба ми. А моята сигурно е пълна с формули, цифри и съдби, човешки съдби.

Формулите съм ги позабравила, а когато за нещо ми потрѣбват, питам Гугъл. Ама то кой ли ги помни от състудентите ми? Никой от групата ни не работи в статистика, само аз. На последната среща ме попитаха още ли съм там и дали са ни оправили заплатите. Отклоних темата – и да им кажа, пак няма да ме разберат. Повечето се ориентираха в IT сектора, от големи градове са, с големи доходи. Няма да ме разберат ... Пак се сетих за болката в главата – дали е от напрежението или кръвното ми е паднало, май днес не пихме кафе, спряхме и се отказахме. „Ще закъснеем, много работа имаме днес“. Премълчаваме истината – на всички ни е ясно, че днес трябва да преведат аванса и си стискаме стотинките.

- *Търсите ли работа?* – продължава с интервюто колегата.

Не, не съм търсила до сега, даже са ми предлагали, но съм отказвала, нали съм статистик, тук ми е мястото. Дали да съжалявам? Всъщност, няма значение... Можех да съм счетоводител, пак щях да работя с цифри, ама не ги обичам тези сметкажийски истории, няма душа в тях. Кой го каза!? Този, който събира на всички счетоводители в града цифрите... Какво ли е да работиш сам в стая с един компютър и по цял ден да осчетоводяваш...? И те са хора. Всеки ден ги чувам, всеки с проблемите си и своите си ангажменти. За толкова години вече станахме приятели, а повечето даже не съм ги виждала, просто ги чувам, знам че са там някъде и те ме знаят, не винаги се радват да ме чуят, но и те са свикнали с мен. „Извини ме, че закъснях, вчера бях в командировка, на погребение, в болничен, станах баба, свекърва, тъща, имам малко дете, ученичка, абитуриентка...нямаме поръчки, загубихме пазара с Русия, съкращаваме работници, отваряме нов цех, имаме ново производство...“ Различни съдби, фирмени или човешки. Винаги съм обичала работата си – дали заради това останах?

- *Кога започнахте първата си работа?*

Кога ли? Ами по времето на ПНЖ-1 беше, но на преброяване 2001 година. Бях толкова млада! Събрах си сака с формули от общежитието на Икономическия университет – Варна и застанах на вратата на ТСБ – Шумен, с торба пълна с надежди. Взеха ме, а вътре хора, усмихната, лъчезарни... Пак баба казваше „И за работа и за маса хора трябва“. А имаше време за всичко, време да осигуриш, време да засечеш, време да обработиш...време да посетиш, време да преброиш... А сега няма време, няма времееее...

Преди няколко години председателят на НСИ, каза че сме на санитарния минимум и ако намалеем още, ще се влоши качеството на информацията. Е, оттогава минаха няколко съкращения и се увеличиха извадките, та се чудя сега колко под минимума сме... Идваха председатели, питаха ни, записваха си и после си тръгваха...

А обичам работата си...но тя ми дава сигурност от аванс до заплата, а в Америка статистик била една от най-платените професии.

- *Как се самоопределяте – българи, турци, роми...?*

“Циганка съм, ама в България” – новият въпрос в СИЛК, за етническата група, пак не го разбраха.. И аз съм така – статистик съм, обаче в България...

- *Какви са вашите разходи?*

Ей сега, ще се обърка, пак ще изкара, че харчи повече, отколкото получава. Нормално – в България сме... „Младите са в Белгия...” – познат отговор и все по-често срещан.

А аз защо останах? По същата причина поради която и не напуснах работа, заради принципа – звучи наивно, заради хората, колегите счетоводителите, респондентите, анкетираните ... Защо и колко още? Вече е трудно, вече и принципите не са това което бяха...

- *Има ли човек – приятел, съсед, близък, с които да споделяте лични въпроси?* – явно колегата приключва с анкетата.

Имам, но съм се затворила в себе си... Вече не се чувствам значима, чувствам се уморена и обидена, чувствам се ненужна и безполезна..., а бяха казали, че без ТСБ-тата не могат. Може би е вярно, но ние винаги оценяваме нещата, когато ги загубим....

Мисля си какво ли е да загубиш работата си, която обичаш ... може пък да не е толкова зле. Първо ще ни натоварят дотолкова, че да я намразим и после ... Стига с този песимизъм, може пък да се оправят нещата, нали заради това ги събираме тези данни... Ние сме очите на държавата, чрез нас тя вижда и чува гласа на низините... А дали е така? Или просто събираме човешките съдби, обръщаме ги в бездушни, сухи цифри и ги ползваме за научни разработки и доклади...

„И туй сега на мен какво ще ми помогне“ – казва за последно, на изпроводяк циганката. И още нещо ни поръчва. „Кажете им малко да помислят за хората, че няма работа, няма хляб, младите бягат в чужбина...”

Затварям вратата на колата, тръгваме към следващото домакинство, минаваме покрай съборени, изоставени къщи – бедни циганета бягат по улицата, възрастни хора седят по пейките загледани в нищото и никого не чакащи... тъжно е, плаче ми се... Само още час и се прибираме в града, там е по-добре, млади хора, работещи, нови кооперации, скъпи коли... Само още час и ще забравя, ще избягам... Така както ме забравят и мен ...

Дали да не вляза и аз в Джобса, като се прибера? Не – ще си огледам анкетните карти от днес. А утре? Утре ще пращам екология. В четвъртък ще звъня за продажби. В събота ще ходя на СИЛК. И за това нямам време.. Нищо, ще остана до последно на потъващия кораб, само плъховете скачат първи...А може пък някой от горе да чуе, пък дори и Господ да е ...

Спираме пред следващия адрес, отварям вратата на колата, искам да чуя как колегата ще се опита да накара един човек да се чувства значим, да му даде неговите 5 минути слава, да го убеди, че държавата се интересува от него, неговите проблеми, неговите условия на живот...

„Добре дошли!”

„Вие от социалните ли сте?”

„И туй сега на мен какво ще ми помогне...?”

Елена Михалева
ТСБ – Шумен